

Jag vill hälsa eder alla välkomna till denna föreläsning om vår kyrka och prästernas väl och ve, under 900 år. Vår Kyrka och dess präster har under denna tid varit synnerligen utsatt därför, att den legat utmed den stora färdvägen emellan fästningarna Kristianstad och Malmö. En synnerligen utsatt position under de skånska krigen .

Men vi skall inte gå händelserna i förväg, om vi skall börja från början hade vi en bebyggelse redan under stenåldern emellan Flustret och och Feddylund vilket eldplatser och flintföremål bevisar.

Och byns läge blev under många tusen år just på dessa platser, därför att här fanns det som i första hand fordrades rent vatten.

Så fortsatte byn som ligger vid ån, som den kalla-des under lång tid och ån kallades för, vattnet som rinner genom byn!

Så levde man under lång tid fram till omkring 850- 900 talet, på sina ängar och åsar i ^{en} ganska organiserade bygemenskap, med husfäder söner husmödrar och trälar, varför en viss överbefolkning uppstod. I detta skedet hade dessa söner-~~och~~-hövdingar och småkungar i Skåne hört talas om färder till främmande länder, man hade kommit hem med silver och guld fina tyger m.m. och då de kände till skeppsbyggnads konsten, började folket i våra bygder att experimentbygga mindre farkoster och efter en tid blevo de riktigt bra på detta och kunde göra ganska stora båtar, som man började att gå över till andra länder omkring Östersjön där de plundrade och bar sig illa åt. men fingo nu blodad tand för verksamheten, som man utvecklade, med längre resor till långt ifrån liggande länder med helt andra kulturer. Och här träffade dessa s.k. Vikingar inte på bara rikt bytø utan även en lära som helt kullkastade deras egna Asagudar som stod för våld --- offer, och andra våldsamer. Många påverkades, efter någon tid ^{som/} annammade den vite krist lära och efter hemkomsten började predika denna för folket.

Fler och fler anslöt sig, efter en tid börjades det byggas små tempel för folket i trakten. På samma gång blevo dessa befästnings-kyrkor för de i omgivningen boende. Därför sprang man dit till dessa små befästnings kyrkor och barrikaderades i orostider.

I en jordrevning från 1651 står att prästen ~~mot~~ tog ägg till Påskemad, och vid sankt hanstiden mjölk till ost. Men enligt Landebogen hade han inte rätt till detta. Lyby hade inte någon vägförbindelse med Hörby, utan endast en gångstig. På den Svenska Krigskartan från 1684 finner man inte ens en antydning om någon förbindelse. Utan Lybys utfart med Lund och Malmö gick över Högseröd. Den första bron över ån byggdes 1777 och var en träbro med 2 kar. Men var alltid i behov av av ombyggnad eller reparation. Varför man byggde den stenbron 1838, detta för att få förbindelse med Ystad. Därför byggdes den fina stenbron som vi i dag har.

Men Prästen i Hörby, Marcus Clausen Helmer, byggde med böndernas hjälp en egen gångbro söder om Heåkra troligen 1658. På 1670 talet påstods att efter vårflödet detta år hade brobräderna flutit till Ringsjön. Efter att ha väddjat om hjälp av bönderna i Lyby och Hörby att lägga om prästbron men ingen ställde upp därför påstods det att prästen då Hans Hansson Brun tog ekebräderna i taket på Sakristian och lagade ~~den~~ ^{Byggd} med dem. ^{byggd 1658 av gulken Thund} Prästen i Hörby hade problem med skattekvaren i Ousbyholm, ägaren till den hade skyldighet att inbetala skatt för varje kappa säd som maldes och vid vissa tider, då prästens mölla gick för fullt på höstarna, påstod ousbyholms kvarnens ägare, att prästen i Hörby mol till den fattigare delen av befolkningen. Det finns rättegångsprotokoll från denna tid, men man ser inte att någon blivit dömd för det. I historien om detta omtalas, att det mols säd till de fattiga på 1500 och 1600 talet i prästens koggemölla.

Kyrkans tionde bestod ~~till~~ ^(Litter Litter Kyrkan) till största delen av Spannmål, till ett värde av mellan tre och 400 daler. (Tavelpengar) uppgick till 10-15 daler. Decimantboken är en handskriven bok från 1651 om hur mycket hela halva och faste bol. Vid denna tid fanns i socknen över 40 hemman. Medan det 1712 återstod 16 st. orsaken till denna kraftiga nedgång var kriget i Ryssland och Polen, samt de svåra peståren 1710 och 1712. Socknens innevärdare var vid denna tid 600. Många blevo borta i ~~Ry~~ ^{att/} Ryssland, det omtalas i Sallrups skvaron efter slaget vid poltava hade endast 37 man på benen av ca 250.

1794 blev en skjutsrättare dömd, att till kyrkan böta 8 skilling till kyrkan för förtärliga ord.

1798 dömdes en bonde från Herröd att till kyrkan böta 2 riksdaler och 24 skilling för Svordommar vid samkväm. 3 flickor som hade fött barn och begått lägerlsbrott, dömdes till 32 skilling i böter samt att stå på pliktpallen, en söndag under predikan. Annars föddes inte ofta oäkta barn på den tiden. Detta beroende på den stränga uppfattning och de stränga straff, som utdömdes efter de s.k. Lönskaläge. Paret fadern och modern dömdes att böta både till staten och kyrkan. Vidare ålades de att stå kyrkoplikt under en viss söndag. Kunde böterna inte gäldas straffades den manliga partern med spöslitning på allmän plats och kvinnan med ris på trappan till tingshusdörren. Här i byn låg denna straffplats utanför det gamla tingshuset, i dag Förreningsbanken. Den förste prästen i Hörby hade namnet Gynteterys

Enligt vissa uppgifter har han skänkt en gård i Staveröd till Nunneklostret i Bosiökloster och detta med en betydande Vattenkvarn i Åspinge.

Samtidigt skänkte han och prästernas altare, samt två handelsbodar till Lunds domkyrka För en gravplats bakom predikstolen därstädes.

Prata om din personliga upplevelse om den fällda skogen vid avrättningsplatsen i området. Hade varit Kanik i Lund men fått sig tilldelat Hörby som pastorat Uppgifterna finns i Lagenbäck på Kungl Biblioteket i Köpenhamn. *De jag gick därifrån, såg jag många sken i stakarnas kottar. Det var "Hörby Skift."*

3. David Andesen var sockenpräst och dekan i Frosta Härad 1501.

4. 1584 fanns i Hörby en präst med namnet Jens Hansson, år 1600 blev han enl. dokument från Köpenhamns Universitet, häradsprost i Hörby. Han levde ännu 1610. I en inskrift, ¹⁵⁹⁸ i predikstolen står det att hans Hustru hette Lucia Nilsson.

5 En präst med namnet Johannes Georgius finns i en brevsamling som bevarat hos den lärde prästen Bertil Knudsen i Löderup, med namnet Georgius år 1614 som var präst i Linnipolis. Trolig översättning av Hörby på latin.

6. Curfitz Olausson var född i Lund och prästvigdes här den 25/6 1617.

7. Zackarias Pauli Willard om honom vet man inte så mycket men på altartavlan i Lyby står färdig 1626 den 31/3. Pastor är Zackarias Pauli Willard

5.

8. Herr Hans Blev pastor i Hörby 1630, Han kom från Tommelilla men avled innan han tillträtt tjänsten.

9 Christian Hansen Sten kom ifrån Malmö och gjorde anspråk på hela skolan men ansågs ej vara bekväm för kallet.

10 Laurits Pederssen 1656-58. Med tillnamnet Fionus vilket tyder på att han var född på Ven. Pedersson prästvigdes här den 22/10 1641

11. Marcus Clausen Helmer var son till prosten Claus Helmer i Träne, han prästvigdes här den 17/10 1656.

12. Nu kommer vi till paret som ständigt och jämnt ^{Bråkade med sin församling} prästen Hans Hansson Brun och hans hustru Maren. Bråket med Gästgivaren Bråket i Lyby. spionage på Svenska armén. Han var liksom Gästgivaren Carl Vilhelm fåt den ene Prästtjänsten, den andre privilegiet på Gästgivaregården för sig och sina efterkommande i evärdeliga tider. O.S.V.

Båda hade fått sina privilegier av Carl den XI vid tåget över Bälten i Februari 1658.

Intrigerna Herr Hans blev aldrig någon god Svensk. Han bråkade med allt och alla

Han var bland annat uppe i Lyby och rusade in på en gårdoch fick där se några gäss och skrek till bonden ,Dem skall jag ha. Bonden försökte att freda sina gäss med att för herr Hans omtala att dessa inte voro hans Då herr Hans inte lät sig nöja med förklaringen, att det var bönder utmed Härvägen som lämnat upp dem för att där deras gårdar låg tog soldaterna allt som gick att äta. Då herr Hans inte lät sig nöja, rusade bonden på sin själasörjare med yxan i högsta hugg, att nu var det hans tur att bli behandlad på samma sätt. Nu blev prästen rädd. och red hem, han anmälde sin sockenbo för överfall i samband med Tjänsteutövning. Ting hölls ett flertal gånger men någon dom utföll inte trots att maren prästfrun red omkring till de som vittnat under rättegången inte tog tillbaka sina vittnesmål skulle bödeln komma och hämta dem . Hon var i bråk med Måns Hacksen på råbygåden. Han var kungl ridfogge med rätt att utskrivamat till armen och furage till hästarna. Maren blev åtalad för högmålsbrott. Men tingsrätten dömde henne endast för ärekränkning.

Det övriga avgjordes av Skånes Landsdommare.

6.

I gamla skrifter och rättegångsprotokoll kan man finna nedtecknade tvister av skilda slag mellan prästparet och byns befolkning.

Historian om Karl Wilhelm Pohl som var född i Polen 1620 och var löjtnant i Svenska armén. Han var den förste Gästgivaren i Hörby. Men blev efter freden i Roskilde 1658, (troligen efter någon utförd bedrift i samband med svenska arméns tåg över ~~Böten~~) Av Karl den X Gustav brukningsrätten av gästgivaregården i Hörby, under sin egen och sina efterkommandes livstid Att förhållandena mellan gästgivAREN OCH PRÄSTEN aldrig blev de bästa vittnar tingböckerna om berodde på, att prästfrun brukade på vårarna släppa sina gäss ut på gästgivarens nysådde vångar. Vidare hade Pohl kommit på prästfrun att hon med kastnät fångat Laxörigar på Pohls fiskevatten i Ån. Vad gässen beträffar, tappade Pohl en dag tålamodet ~~en dag~~ och kastade några stenar efter gässen, Varvid en gås dödades, Pohl som vanligen var en fridens man, tog gåsen till prästgården där han erbjöd Maren en av sina gäss. Men det skulle hon inte ha, för det skulle Tingsrätten avgöra och gästgivaren skulle i fängelse.

Efter många turer i rätten drog hon fallet inför Skånes landsdommare i Malmö. De lovade då att förlikas vilket de togo varandra i hand på.

Prästen Hans Hansson Bruhn tog tillbaks allt, då de kommo hem. Han hämnades nu på gästgivaren genom, att förvägra honom nattvarden. Han förklarade sig genom att han ansåg inte Pohl värdig som värdig nattvardsgäst.

efter slaget vid Lund den 4 dec. 1676 förstod herr Hans, att problemen skulle bli förstora för fortsatt verksamhet i Hörby. På grund av antagandet, att Prästen ansetts vara spion för den danska armén Brändes prästgården i Hörby ned 1678. Hans Hansson Bruhn följde med Danska armén till Köpenhamn och tog troligen de kyrkoböckerna som fattas med sig in.

Men Hörby blev inte av med henne som orsakat allt detta elände, hon flyttade upp till Råby där hon bodde, under ganska lång tid. Detta vet vi därför att hon till Kyrkan var skyldig 12 daler vilka Kyrkan under alla åren krävde henne på utan resultat.

Då jag i en gammal bok från Malmö från den senare delen av 1600 talet, helt apropå finner namnet Hans Hansson Bruhn, inflyttad från Köpenhamn som Bödel i Malmö.

7.

Från denna dagen Då den förordnade prästen Pehr Jönsson Sommar boende i Lyby upprätthöll tjänsten i Hörby fick gästgivaren åter gå i kyrkan och intaga den nattvarden som förvägrats honom tidigare under många år. Pohl lämnade det jordiska 1685 och blev begravnen inne i kyrkan. I gamla skrifter står " låt vara aldeles innanför dörren men dock i i Kyrkan!" Av tacksamhet skänkte Pohl barn den fina dopfunt som står i den äldsta delen av den gamla kyrkan, år 1691. På den står, Given av Hörby nr 1. På hans gravsten stå Här ligger begravnen salige man äreborne och manhaftige Lieutnanten Karl Wilhelm Pohl född i Poland anno 1620 den 9 december Gud förläne med alla christna siälar en frögdefull uppståndelse. Nu kommer en präst som lotsade Hörbyborna genom en svår tid, troligen den värsta som drabbat den skånska provinsen under alla tider. Han var född i Landskrona 1643, blev prästvigd den 20/6 1673 till komminister i Hörby. Det berättas att Karl den XI utnämnt honom på Hörby gästgivaregård 1678. Prost blev Herr Pehr i Frosta härad 1687. Följande år klagade prosten över den tilltagande lösaktigheten och dekadensen. Vid Biskopsvisitationen 1704 Yttrade denne att ungdomen i Häradet övades i läsning och skrivning med Guds nådiga bistånd. Samtidigt som den äldre delen av sockenmedlemarna övade sig i kristendomskunskap i största stillsamhet. 1710 utbröt kriget med Danskarna som slutade med Svensk seger vid Hälsingborg vilket betydde mycket stora uppoffringar, för den Skånska befolkningen Prosten Sommar omtalar att i skrift Att han under de trettionio åren som han varit själasörjare han hade ingen möjlighet att att hindra ~~av~~ ^{från till} liken på kyrkogården. Man trodde inte att de som blevo begrada på den invigda Pestkyrkogården i Slagtofta återuppstod på den yttersta dagen. Därför grävde man upp de döda igen och begrov dem på kyrkogården, i Hörby. Detta i ren förtvivlan trotsande smittorisk, laga och förordningaroch alla hemskheter, som ~~sä~~ ^{sä} manfaller med sådan hantering. Året 1710 påbjöde dagliga bönestunder flera gånger om dagen. Vid juletiden 1710 utbröt våldsamerheter i samband med pestbegravningar. Särskilt omnämnda är befolkningearna i Näsum, Österslöv och Hörby som anmäldes till det strängaste ansvar. Det fanns gårdar där de behöll sina döda inomhus i